

Ongevallenpreventie en voorkoming van beroepsgerelateerde aandoeningen bij schoonmakers

Schoonmakers zijn actief in de meest uiteenlopende bedrijfstakken en arbeidsplaatsen, zowel in hotels en ziekenhuizen als in fabrieken en landbouwbedrijven. Zij werken binnen en buiten, ook in openbare ruimten. Schoonmakers werken vaak 's nachts of in de vroege ochtend, soms alleen, en zijn niet meer weg te denken uit onze maatschappij; het werk dat zij uitvoeren is onontbeerlijk.¹

Schoonmakers kunnen in directe loondienst tewerkgesteld zijn en ter plaatse bij hun werkgever werkzaam zijn, of ze kunnen werken op een locatie die door een derde wordt geëxploiteerd. Zij kunnen in dienstverband werken bij de overheid of in het bedrijfsleven, of als zelfstandige. Schoonmakers kunnen ook tewerkgesteld zijn bij een contractant of aannemer en gedurende de week op verschillende plaatsen aan het werk zijn. Schoonmaakwerk op contractbasis of in het bedrijfsleven is een business die gepaard gaat met vele miljoenen euro's en die in heel Europa aan miljoenen arbeidskrachten werk verschaft.

De meeste schoonmakers zijn vrouwen die deeltijds werken. Het merendeel van de schoonmakers is afkomstig uit etnische minderheidsgroepen van de bevolking². Het personeelsverloop is doorgaans groot, omdat het overwegend om uitzendarbeid gaat (tijdelijk werk) en het arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd betreft³. Deze demografische en werkgelegenheidsmodellen maken het moeilijk de veiligheid en gezondheid van schoonmakers te waarborgen.

Over deze E-Fact

Schoonmaakwerk wordt het best omschreven als taakgebied, eerder dan als sector of beroepsgroep. Oppervlaktereiniging – dweilen, afstoffen, stofzuigen, vloeren boenen en werkvlakken oppoetsen – en licht huishoudelijk werk behoren tot de gebruikelijke taken van schoonmakers. Ook al omvat het schoonmaakwerk taken zoals straatvegen en glazenwassen, het belangrijkste aandachtspunt in deze E-Fact is het voorkomen dat werknemers die in loondienst algemene schoonmaakwerkzaamheden uitvoeren schade en letsel oplopen.

Deze E-Fact beoogt werkgevers, toezichthouders, werknemers en hun vertegenwoordigers, meer in het bijzonder in het midden- en

Ongevallenpreventie en voorkoming van beroepsgerelateerde aandoeningen bij schoonmakers

kleinbedrijf/kleine en middelgrote ondernemingen (MKB/KMO's), te informeren over de gevaren die voortvloeien uit schoonmaakwerk en over de manieren om schade en letsel bij schoonmakers te voorkomen. Op te merken valt dat niet alle vragen hier aan bod kunnen komen omdat schoonmakers op velerlei arbeidsplaatsen actief zijn. De lezer wordt aangeraden de ter zake geldende wetgeving in zijn eigen lidstaat te raadplegen en in geval van twijfel contact op te nemen met de bevoegde instanties voor meer informatie.

Door schoonmakers gelopen gevaren en risico's

De gevaren en risico's waaraan schoonmakers worden blootgesteld, variëren afhankelijk van de arbeidsplaats die wordt schoongemaakt. Het type arbeidsplaats bepaalt:

- welke afvalstoffen worden verwijderd, bijvoorbeeld houtstof van timmerwerkplaatsen of bloed in ziekenhuizen;
- welke oppervlakken worden schoongemaakt, bijvoorbeeld betonvloeren in industriegebouwen of gepolijste steenoppervlakken in kantoorhallen;
- welke reinigingsmiddelen worden gebruikt, bijvoorbeeld bleekmiddelen of solventen (oplosmiddelen);
- welke arbeidsuitrusting voor het schoonmaakwerk wordt gebruikt.

Schoonmakers lopen de volgende risico's:

- ongevallen door glij-, struikel- en valpartijen, in het bijzonder tijdens schoonmaakwerkzaamheden met water;
- spier- en skeletaandoeningen (aandoeningen van het bewegingsapparaat) door het uitvoeren van repetitief werk of handenarbeid;
- blootstelling aan gevaarlijke stoffen afkomstig van het verwijderde afvalmateriaal of van het gebruikte schoonmaakmiddel;
- schade of letsel door psychosociale risicofactoren zoals door het werk veroorzaakte stress, pesterijen (mobbing) en geweld;
- ongevallen met werkkleding zoals gekneld raken van vingers in machines of elektrische schokken;
- belastende arbeidspatronen zoals onregelmatige ploegendiensten of lange werkdagen.

De werkgever van de schoonmaker is verantwoordelijk de kans op schade of letsels te onderkennen en te beoordelen, en te bepalen welke preventieve maatregelen nodig zijn om schade en letsel te voorkomen of, als dat niet mogelijk is, om het risico daarvan terug te dringen. Dit proces wordt risicobeoordeling genoemd.

Ongevallenpreventie en voorkoming van beroepsgerelateerde aandoeningen bij schoonmakers

Risicobeoordeling voor schoonmakers

Het risicobeoordelingsproces dient om alle risico's te identificeren waardoor arbeidskrachten schade of letsel kunnen oplopen, en effectieve maatregelen door te voeren om deze arbeidskrachten te beschermen. Om de schoonmakers te beschermen tegen ongevallen en beroepsgerelateerde aandoeningen, moet de werkgever voor alle aspecten van het werk preventie- en interventiestrategieën uitstippelen en toepassen.

Werkgevers zijn wettelijk verplicht om de gezondheid en veiligheid van hun personeel te beschermen. De werkgever moet de veiligheids- en gezondheidsrisico's op de werkplek beoordelen en, aansluitend daarop, de veiligheids- en gezondheidsnormen verbeteren voor alle arbeidskrachten (en derden) die schade of letsel kunnen oplopen. Als werknemers van twee werkgevers met elkaar samenwerken, moeten de werkgevers het werk onderling coördineren.

Bijgevolg vormt een degelijke risicobeoordeling het uitgangspunt voor de keuze van werkkuitrusting en reinigingsmiddelen, persoonlijke beschermingsmaatregelen, personeelsopleiding en organisatie van het werk, in onderling overleg met de eigenaar of exploitant van de schoon te maken ruimten. In de risicobeoordeling moeten alle standaardactiviteiten worden behandeld. Daarbij moet inzichtelijk worden gemaakt hoe het werk feitelijk wordt verricht onder alle omstandigheden. Om te waarborgen dat elk aspect van het werk aan bod komt, moeten de arbeidskrachten bij het risicobeoordelingsproces worden betrokken.

Niet vergeten:

- een gevaar kan alles zijn wat schade of letsel kan veroorzaken – het materiaal waarmee wordt gewerkt, het gereedschap, de werkmethode of handelswijze;
- het risico is de kans, groot of klein, dat iemand door dit gevaar schade of letsel kan oplopen.

De hoofdbeginselen die tijdens het hele proces van risicobeoordeling in het oog moeten worden gehouden, kunnen in een aantal stappen worden onderverdeeld (stappenplan).

Stap 1: gevaren identificeren en nagaan wie risico loopt

Op zoek gaan naar zaken op de werkplek die letsel kunnen veroorzaken en nagaan welke werknemers mogelijk aan de gevaren worden blootgesteld. Gelet op de grote verscheidenheid van schoonmaakwerkzaamheden worden hier alleen de belangrijkste gevaren vermeld. Tijdens het risicobeoordelingsproces is het van essentieel belang op elke werkplek na te gaan welke gevaren in het bijzonder schadelijk kunnen zijn voor de arbeidskrachten.

Ongevallenpreventie en voorkoming van beroepsgerelateerde aandoeningen bij schoonmakers

De belangrijkste gevaren omvatten:

- glij-, struikel- en valpartijen te wijten aan natte vloeren of losliggende elektriciteitskabels;
- gevaarlijke stoffen: niet alleen reinigingsmiddelen, maar ook substanties die ter plaatse vrijkomen, bijvoorbeeld stof;
- biologische risico's als gevolg van besmettelijke stoffen en stofzuigen, bijvoorbeeld mijtallergenen;
- werkuitrusting: ofwel de uitrusting die wordt schoongemaakt of de uitrusting die voor het schoonmaken wordt gebruikt;
- aandoeningen van het bewegingsapparaat als gevolg van repetitief werk en handenarbeid, wat wordt verergerd door de hoge gemiddelde leeftijd van het personeel;
- vochtige arbeidsomstandigheden;
- alleen werken op afgezonderde arbeidsplaatsen: nagaan waar de nooduitgangen zich bevinden;
- psychosociale risicofactoren zoals geweld, ongewenste intimiteiten (seksuele intimidatie) of pesterijen;
- arbeidspatronen: verhoging van de werkintensiteit of het arbeidstempo en organisatie van het werk.

Wanneer de werkgever zijn schoonmakers op andere arbeidsplaatsen aan het werk zet, moeten de werkgevers met elkaar samenwerken om te zorgen dat alle arbeidskrachten tijdens de schoonmaakwerkzaamheden worden beschermd – niet alleen de schoonmaker die op de arbeidsplaats van een andere werkgever werkt, maar ook om te voorkomen dat andere werknemers schade of letsel oplopen door de schoonmaakwerkzaamheden.

Stap 2: de risico's evalueren en de prioriteit ervan vaststellen

De bestaande risico's inschatten (de ernst ervan en de kans op mogelijke schade) en rangschikken in volgorde van belang. Het is essentieel dat voorrang wordt gegeven aan werkzaamheden die erop gericht zijn om risico's te elimineren of te voorkomen.

De volgende stap in het proces is het evalueren van de risico's. Na de risicobeoordeling moeten beheersmaatregelen worden toegepast overeenkomstig de vastgelegde hiërarchie.

Stap 3: voorzorgsmaatregelen bepalen

Geschikte maatregelen vaststellen om de risico's te elimineren of onder controle te houden. Preventieve maatregelen moeten worden vastgesteld rekening houdend met de toepasselijke wettelijke vereisten. Waar mogelijk moet het risico worden geëlimineerd, bijvoorbeeld door:

- methoden voor natreiniging te vervangen door droogreiniging om het risico op letsel als gevolg van uitglijden weg te nemen;

Ongevallenpreventie en voorkoming van beroepsgerelateerde aandoeningen bij schoonmakers

- gebruik te maken van arbeidsmiddelen met batterijvoeding om het risico op letsel als gevolg van struikelen over losliggende elektriciteitskabels weg te nemen.

Als dat niet mogelijk is, moet iets wat gevaar oplevert, worden vervangen door iets wat niet of minder gevaarlijk is. Dat kan bijvoorbeeld door:

- agressieve reinigingsmiddelen te vervangen door minder agressieve detergentia;
- handschrobbers te vervangen door schrobbers met motoraandrijving om het risico op aandoeningen van het bewegingsapparaat te verminderen.

Als het niet mogelijk is risico's met andere middelen te voorkomen of te beperken, moeten beschermingsmaatregelen op collectief niveau worden ingevoerd. Beschermingsmaatregelen op individueel niveau mogen uitsluitend als laatste redmiddel worden toegepast.

Stap 4: maatregelen uitvoeren

De preventieve en beschermende maatregelen uitvoeren aan de hand van een prioriteitenplan (waarschijnlijk kunnen niet alle problemen onmiddellijk worden opgelost) en duidelijk stellen wie wat doet en wanneer, wanneer een taak moet zijn afgerond en hoeveel geld er voor de uitvoering van de maatregelen is uitgetrokken.

Preventie- en interventiestrategieën moeten beginnen op ondernemingsniveau om het voltallige personeel te beschermen. Voorbeelden van interventiestrategieën op ondernemingsniveau zijn:

- informatie en opleiding verstrekken over het optillen, hanteren (laden en lossen) van producten en materieel;
- zorgen dat alle door schoonmakers gebruikte stoffen juist zijn geëtiketteerd, dat het schoonmaakpersoneel de nodige opleiding en informatie heeft gekregen over het veilige gebruik van stoffen, en dat waar nodig persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) en kleding beschikbaar worden gesteld;
- opvragen van alle veiligheidsinformatiebladen voor elk product bij de fabrikant en zorgen dat de schoonmakers de risico's en beheersmaatregelen voor de verschillende schoonmaakmiddelen begrijpen;
- periodiek testen en onderzoeken van elektrische apparatuur om elektrische risico's te voorkomen, bijvoorbeeld als gevolg van losliggende elektriciteitskabels op natte vloeren;
- schoonmakers informeren over en opleiden in brandrisico's, voorzorgsmaatregelen en evacuatie bij brand, alsook brandmelders testen terwijl schoonmakers aan het werk zijn zodat zij in noodgevallen het geluidssignaal van een brandalarm kunnen

Ongevallenpreventie en voorkoming van beroepsgerelateerde aandoeningen bij schoonmakers

- herkennen; dit moet plaatsvinden in elke ruimte die wordt schoongemaakt;
- antislipschoenen beschikbaar stellen of slipvrij schoeisel van een bepaald model aanbevelen of het dragen ervan aanmoedigen, bij voorkeur schoenen met elektrisch isolerend materiaal, zoals rubber;
  - schriftelijke voorschriften beschikbaar stellen over beproefde werkwijzen die de voorkeur verdienen;
  - ontwikkelen van onderhoudsprocedures voor arbeidsmiddelen van schoonmakers, bijvoorbeeld controle en onderhoud van karretjes (trolleys) en hef-/hijssapparatuur;
  - gebruiken van vloerreinigingsmiddelen die elk risico op letsel als gevolg van uitglijden tijdens het schoonmaken uitsluiten;
  - waarborgen dat klanten zorgen voor gepaste verlichting en ventilatie (luchtverversing) tijdens schoonmaakwerkzaamheden die buiten de kantooruren worden verricht;
  - zorgen dat afvalverdichters (compactermachines) uitsluitend door geoefend personeel worden gebruikt;
  - het gebruik vermijden van op butoxyethanol gebaseerde glasreinigers, vlekverwijderaars voor tapijten en schoonmaakmiddelen voor algemeen gebruik, toiletreinigers met zout- of fosforzuur, bijtende soda (krachtontvetter) en op ethanol-amineverbindingen gebaseerde producten, zoals afbijtmiddelen (vloerwasremovers of strippers) en ontvettingsmiddelen.

De arbeidskrachten moeten bewust worden gemaakt van de risico's en de maatregelen die worden genomen om ze te beschermen. Verder is het van belang na te gaan dat bij het bestrijden van een bepaald gevaar geen nieuwe gevaren ontstaan.

Stap 5: controleren en onderzoeken

De risicobeoordeling moet met enige regelmaat worden geëvalueerd om te zorgen dat deze up-to-date blijft. De risicobeoordeling moet worden herzien wanneer er belangrijke veranderingen optreden in de organisatie of naar aanleiding van de resultaten van een onderzoek naar een ongeval of "bijna-ongeval".

Als preventiemaatregelen zijn ingevoerd moeten deze gecontroleerd worden om de effectiviteit ervan te waarborgen. Toezichthouders verkeren in de beste positie om te zorgen dat beheersmaatregelen dag in, dag uit effect sorteren.

Afhankelijk van hun status, lidstaat of de gevaren waaraan ze zijn blootgesteld, hebben bepaalde arbeidskrachten recht op gezondheidstoezicht (medische controle).

Ongevallenpreventie en voorkoming van beroepsgerelateerde aandoeningen bij schoonmakers

Wetgeving en strategische acties

In de Europese richtlijnen worden minimumnormen vastgelegd ter bescherming van werknemers. Deze richtlijnen zijn omgezet in de nationale wetgeving van de lidstaten. De belangrijkste is de kaderrichtlijn (89/391/EEG) waarin het risicobeoordelingsproces wordt uiteengezet en een hiërarchie wordt vastgelegd van de preventiemaatregelen die de werkgevers moeten naleven. Aan het einde van dit document worden de belangrijkste richtlijnen vermeld. Raadpleeg de bevoegde instanties in uw lidstaat om te weten welke wetgeving van kracht is; de richtlijnen bepalen de minimumnormen – het kan zijn dat in uw lidstaat strengere voorschriften van toepassing zijn.

Tallose normen, waaronder ISO- en CEN-normen, kunnen ook gelden voor schoonmakers. In deze normen staat uitvoerige technische informatie over de inrichting van werkplekken en arbeidsmiddelen, bijvoorbeeld normen over de blootstelling aan trillingen.

Oplossingen voor de werkplek

Overdag schoonmaken

Schoonmaken is vaak parttimewerk dat op ongebruikelijke werktijden wordt verricht, in de vroege ochtend, 's avonds of 's nachts. Feit is dat onaangepaste werktijden en onregelmatige ploegendiensten het risico van schade of letsel aan schoonmakers kunnen verhogen (bijvoorbeeld door iemand helemaal alleen nachtwerk te laten verrichten). Zoals in bepaalde lidstaten werd aangetoond, hoeft schoonmaakwerk niet per se op onaangepaste werktijden te worden verricht. Waar overdag wordt schoongemaakt, blijkt dit naar verluidt niet alleen voordelen op te leveren voor de schoonmakers zelf, maar ook voor het inhurende bedrijf, bijvoorbeeld doordat bijvoorbeeld sneller kan worden gereageerd op verspilling van tijd.^v

Innoverend werk

Schoonmaken wordt als laagwaardig beroep beschouwd. Deze wijdverbreide opvatting wordt in de hand gewerkt door diverse factoren, zoals het feit dat vaak gebruik wordt gemaakt van de meest traditionele werkmethoden en gereedschappen. Het verbeteren van de ergonomische vormgeving gaat doorgaans gepaard met de invoering van nieuwe, geavanceerde en meer systematische werkmethoden, arbeidsmiddelen en machines. Daardoor kan het werk aantrekkelijker worden gemaakt voor een groter aantal arbeidskrachten. Door het imago van schoonmaakwerk als beroep en de arbeidssatisfactie te verbeteren en tegelijk te zorgen voor gezondere arbeidsomstandigheden van betere kwaliteit, kan de productiviteit worden verhoogd.

Ongevallenpreventie en voorkoming van beroepsgerelateerde aandoeningen bij schoonmakers

Informatiebronnen

Op internet is heel wat nuttige informatie terug te vinden over schoonmakers, hun werk en gezondheid. Hier volgt een selectie:

Online beschikbare informatie

- Bena, A., Mamo, A., Marinacci, C., Pasqualini, O., Tomaino, A., Costa, G., 'Infortuni ripetuti, rischio per professioni in Italia negli anni novanta' (Risk of repeated injuries by economic activity in Italy in the 1990's), *Med Lav*, 96, Suppl pp. 116-126, 2005, Italian, <http://www.dors.it/alleg/0201/09-bena.pdf>
- European Agency for Safety and Health at Work, *Accident prevention in practice* ISBN 92-95007-34-4, 2001, <http://osha.europa.eu/publications/reports/103/>
- European Federation of Cleaning Industries, *Health & Safety in the office cleaning sector*. <http://www.feni.be/index.php?id=19&L=0>
- Gamperiene, M., Nygård, J., Sandanger, I., Wærsted, M., Bruusgaard, D., 'The impact of psychosocial and organizational working conditions on the mental health of female cleaning personnel in Norway', *J Occup Med Toxicol.*, 1(1), Nov 2006, <http://www.occup-med.com/content/1/1/24>
- GMB: Britain's General Union, *Health and Safety for cleaners: A GMB guide*. <http://www.gmb.org.uk/Templates/PublicationItems.asp?NodeID=91047>
- Health & Safety Executive, *Caring for cleaners. Guidance and case studies on how to prevent musculoskeletal disorders*, HSG234, ISBN 0-7176-2682-2 <http://www.hse.gov.uk/press/2003/e03078.htm>
- Health & Safety Executive, *Safe use of cleaning chemicals in the hospitality industry*. <http://www.hse.gov.uk/pubns/cais22.pdf>
- Hoods, V., Buckle, P., Haisman, M., *Musculoskeletal health of cleaners*, Robens Centre for Health Ergonomics, University of Surrey, 1999, http://www.hse.gov.uk/research/crr_pdf/1999/CRR99215.pdf
- Huth, Elke, *Arbeitsfelder: Arbeits- und Gesundheitsschutz in der Reinigung, Reinigungs- und Hygiene – Technik, Facility Management*, <http://www.bewegungs-abc.de/haupt.htm>
- Instituto Sindical de Trabajo, Ambiente y Salud, *Fichas internacionales de datos de seguridad*. <http://www.istas.net/webistas/abreenlace.asp?idenlace=1570>
- Scherzer, T., Rugulies, R., Krause, N., 'Work-related pain and injury and barriers to workers' compensation among Las Vegas hotel room cleaners', *Am J Public Health*, 95(3), Mar 2005, pp. 483-488, <http://www.pubmedcentral.nih.gov/articlerender.fcgi?artid=1449206>

Ongevallenpreventie en voorkoming van beroepsgerelateerde aandoeningen bij schoonmakers

- Union Network International, *Health and Safety in the office cleaning sector – European manual for employees*, 2000.
http://www.union-network.org/UNIsite/Sectors/Property_Services/Cleaning/CleaningManual.htm

Publicaties

- Flyvholm, M., Mygind, K., Sell, L., Jensen, A., Jepsen, K., 'A randomised controlled intervention study on prevention of work related skin problems among gut cleaners in swine slaughterhouses', *Occup Environ Med.*, 62(9), Sep 2005, pp. 642-649.
- Gamperiene, M., Nygård, J., Brage, S., Bjerkedal, T., Bruusgaard, D., 'Duration of employment is not a predictor of disability of cleaners: a longitudinal study', *Scand J Public Health*, 31(1), 2003, pp. 63-68.
- Kumar, R., Chaikumarn, M., Lundberg, J., 'Participatory ergonomics and an evaluation of a low-cost improvement effect on cleaners' working posture', *Int J Occup Saf Ergon.*, 11(2), 2005, pp. 203-210.
- Laursen, B., Sjøgaard, K., Sjøgaard, G., 'Biomechanical model predicting electromyographic activity in three shoulder muscles from 3D kinematics and external forces during cleaning work', *Clin Biomech (Bristol, Avon)*, Volume 18, Issue 4, May 2003 May, pp. 287-295.
- Massin, N., Hecht, G., Ambroise, D., Héry, M., Toamain, J., Hubert, G., Dorotte, M., Bianchi, B., 'Respiratory symptoms and bronchial responsiveness among cleaning and disinfecting workers in the food industry', *Occup Environ Med.*, 64(2), Feb 2007, pp. 75-81.
- Mondelli, M., et al., 'Carpal tunnel syndrome and ulnar neuropathy at the elbow in floor cleaners', *Neurophysiol Clin.*, 36(4), Jul-Aug 2006, pp. 245-53.
- Zock, J., et al., 'Asthma risk, cleaning activities and use of specific cleaning products among Spanish indoor cleaners', *Scand J Work Environ Health.*, 27(1), Feb 2001, pp. 76-81.

Normen

- **EN 14253:2003** Mechanische trillingen – meting en berekening van blootstelling aan beroepsmatige totale lichaamstrillingen met betrekking tot de gezondheid – praktische leidraad.
- **ISO 2631:2001** Mechanische trillingen en schokken – beoordeling van de invloed van trillingen op het menselijk lichaam.
- **ISO 5349:1986** Mechanische trillingen – richtsnoeren voor de meting en de beoordeling van de blootstelling van het menselijk lichaam aan met de hand overgebrachte trillingen.
- ISO 5805:1997 Mechanische trillingen en schokken – blootstelling van de mens – verklarende woordenlijst.

Ongevallenpreventie en voorkoming van beroepsgerelateerde aandoeningen bij schoonmakers

- **ISO 8662:1988** Draagbare handgereedschappen met motoraandrijving – meting van mechanische trillingen aan het handvat.
- **EN ISO 20643** Met de hand overgebrachte trillingen van handmatige of met de hand geleide machines – metingen van trillingen van de grijpvlakken (**ISO/DIS 20643:2002**).

Ter zake dienende richtlijnen

- 2000/54/EG van 18 september 2000 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan biologische agentia op het werk – deze richtlijn heeft tot doel minimumvoorschriften vast te stellen om werknemers die op het werk aan biologische agentia worden blootgesteld meer veiligheid en een betere gezondheidsbescherming te bieden.
- 2002/44/EG van 25 juni 2002 betreffende de minimumvoorschriften inzake gezondheid en veiligheid met betrekking tot de blootstelling van werknemers aan de risico's van fysische agentia (trillingen).
- 89/391/EEG van 12 juni 1989 betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk – deze kaderrichtlijn verplicht de werkgever de nodige maatregelen te nemen om te zorgen voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers inzake alle met het werk verbonden aspecten.
- 89/654/EEG van 30 november 1989 betreffende minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor arbeidsplaatsen – deze richtlijn is zowel van toepassing op reeds gebruikte arbeidsplaatsen als op voor de eerste maal gebruikte arbeidsplaatsen. Deze minimumvoorschriften worden *in detail* beschreven in de bijlagen bij de richtlijn.
- 89/655/EEG van 30 november 1989 betreffende minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid bij het gebruik door werknemers van arbeidsmiddelen op de arbeidsplaats – deze richtlijn bepaalt de minimumvoorschriften die van toepassing zijn op het gebruik van arbeidsmiddelen zoals gereedschappen en machines.
- 89/656/EEG van 30 november 1989 betreffende de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor het gebruik op het werk van persoonlijke beschermingsmiddelen door de werknemers – alle persoonlijke beschermingsmiddelen moeten afgestemd zijn op de ergonomische eisen en de vereisten met betrekking tot de gezondheid van de werknemer, en moeten na de nodige aanpassingen geschikt zijn voor de drager.
- 90/269/EEG van 29 mei 1990 betreffende de minimum veiligheids- en gezondheidsvoorschriften voor het manueel hanteren van lasten met gevaar voor met name rugletsel voor de werknemers – de werkgever dient het nodige te doen om te voorkomen dat werknemers lasten manueel moeten hanteren; wanneer dat niet kan worden vermeden,

Ongevallenpreventie en voorkoming van beroepsgerelateerde aandoeningen bij schoonmakers

dient de werkgever passende organisatorische maatregelen te nemen en te zorgen dat de werknemers adequate opleiding krijgen.

- 91/383/EEG van 25 juni 1991 ter aanvulling van de maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid op het werk van de werknemers met arbeidsbetrekkingen voor bepaalde tijd of uitzendarbeid-betrekkingen – deze richtlijn heeft tot doel ervoor te zorgen dat werknemers met een uitzendarbeid-betrekking dezelfde mate van bescherming genieten als de overige werknemers.
- 93/104/EG van 23 november 1993 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd – doel van deze richtlijn is het vaststellen van minimumvoorschriften betreffende bepaalde aspecten van de organisatie van de arbeidstijd wat de veiligheid en gezondheid van de werknemers betreft. Schoonmakers moeten worden beschermd tegen de schadelijke gevolgen voor hun veiligheid en gezondheid die hoofdzakelijk veroorzaakt worden door belastende arbeidspatronen of nachtarbeid.
- 94/33/EG van 22 juni 1994 betreffende de bescherming van jongeren op het werk – deze richtlijn legt werkgevers bepaalde verantwoordelijkheden op om te zorgen dat de voor werkende jongeren bestaande risico's tot een minimum beperkt blijven door de beoordeling uit te voeren van de risico's waaraan jongeren bij hun arbeid zijn blootgesteld. Deze risicobeoordeling vindt plaats voordat de jongeren met hun arbeid beginnen. Verder moet worden vastgesteld of het de jongere al dan niet verboden is bepaalde schoonmaakwerkzaamheden uit te voeren.
- 98/37/EG van 22 juni 1998 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen van de lidstaten betreffende machines – voorschriften betreffende de terbeschikkingstelling van machines die dienen voor het werk.

Referenties

¹ European Federation of Cleaning Industries, *The Cleaning Industry in Europe*, An EFCI Survey Edition 2006 (Data 2003) <http://www.feni.be>

² European Federation of Cleaning Industries, *The Cleaning Industry in Europe*, An EFCI Survey Edition 2006 (Data 2003) <http://www.feni.be>

³ Mormont, M., *Institutional representativeness of trade unions and employers' organisations in the industrial cleaning sector*, Université Catholique de Louvain, Institut des Sciences du Travail, Project number VC/2003/0451, 146 pp. http://www.trav.ucl.ac.be/recherche/pdf/%202002/2001%2012%20LPS_final.pdf

^v Schlese, M., Schramm, F., *Beschäftigungsbedingungen in der Gebäudereinigung*, Berichte der Werkstatt für Organisations und Personalforschung e.V., Berlin 2004, ISSN 1615-8261.